

МАТИЦА СРПСКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК
ЗБОРНИК
МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

MATICA SERBICA
CLASSIS LITTERARUM
ARCHIVUM PHILOLOGICUM ET LINGUISTICUM

Покренут 1957. године
До XXVI књиге (1983) излазио под називом *Зборник за филологију и лингвистику*

Главни уредници:
др Миливој Павловић (1957–1960), др Рудолф Коларић (1961–1962),
академик Павле Ивић (1963–2000), академик Александар Младеновић (2001–2009),
др Јасмина Грковић-Мејџор (2010–)

LIV/1

Уредништво:

др ЈАСМИНА ГРКОВИЋ-МЕЈЏОР (главни и одговорни уредник), др ДРАГА ЗЕЦ,
др ЈОВАН ЈЕРКОВИЋ, др ГЕРХАРД НЕВЕКЛОВСКИ, др СЛОБОДАН ПАВЛОВИЋ (секретар),
др ДРАГОЉУБ ПЕТРОВИЋ, др МАТО ПИЖУРИЦА, др МИЛОРАД РАДОВАНОВИЋ,
др СВЕТЛНА ТОЛСТОЈ, др ЗУЗАНА ТОПОЛИЊСКА

Collegium redactorum:

Dr JASMINA GRKOVIĆ-MEĐŽOR, Dr DRAGA ZEC, Dr JOVAN JERKOVIĆ,
Dr GERHARD NEVEKLOVSKI, Dr SLOBODAN PAVLOVIĆ, Dr DRAGOLJUB PETROVIĆ,
Dr MATO PIŽURICA, Dr MILORAD RADOVANOVIC, Dr SVETLANA TOLSTOI,
Dr ZUZANA TOPOLINJSKA

Главни и одговорни уредник:

др ЈАСМИНА ГРКОВИЋ-МЕЈЏОР

ISSN-0352-5724 | UDK 80/81(082)

ЗБОРНИК

МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

LIV/1

*ПОСВЕЂЕНО СЕЋАЊУ НА АКАДЕМИКА
МИЛКУ ИВИЋ*

НОВИ САД
2011

- BOŠKOVIĆ, Željko. Topicalization, focalization, lexical insertion, and scrambling. *Linguistic Inquiry* 35/4 (2004): 613–638.
- CHENG, Lisa. *On the typology of wh-questions*. Doktorska disertacija, MIT, 1991.
- CHOMSKY, Noam. *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press, 1995.
- CHOMSKY, Noam. Minimalist Inquiries: The Framework. Roger Martin, David Michaels, Juan Uriagereka (eds.). *Step by Step: Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik*. Cambridge, MA.: MIT Press, 2000, 89–155.
- CHOMSKY, Noam. Derivation by Phase. Michael Kenstowicz (ed.). *Ken Hale: A Life in Language*. Cambridge, MA.: MIT Press, 2001, 1–52.
- DRYER, Matthew. S. Order of subject, object and verb. Martin Haspelmath et al. (eds.). *The World Atlas of Language Structures Online*. <<http://wals.info/feature/81>> 28.3.2011.
- ERTESCHIK-SHIR, Nomi. *The Dynamics of Focus Structure*. Cambridge: CUP, 1997.
- ERTESCHIK-SHIR, Nomi. Sound Patterns of Syntax: Object Shift. *Theoretical Linguistics* 31 (2005a): 47–93.
- ERTESCHIK-SHIR, Nomi. What is Syntax? *Theoretical Linguistics* 31 (2005b): 263–274.
- ERTESCHIK-SHIR, Nomi. *Information Structure: The Syntax-Discourse Interface*. Oxford: OUP, 2007.
- HALLE, Morris, Jean-Roger VERGNAUD. *An Essay on Stress*. Cambridge, MA: MIT Press, 1987.
- KAYE, Jonathan. On the interaction of theories of Lexical Phonology and theories of phonological phenomena. Uli Dressler et al. (eds.). *Phonologica 1988*. Cambridge: CUP, 1992, 141–155.
- KAYE, Jonathan. Derivations and interfaces. Jacques Durand, Francis Katamba (ed.). *Frontiers of Phonology: atoms, structures, derivations*. Harlow, Essex: Longman, 1995, 289–332.
- PESETSKY, David. Optimality theory and syntax: Movement and pronunciation. Diana Archangeli, D. Terence Langendoen (eds.). *Optimality theory: An overview*. Malden, MA: Blackwell, 1997, 134–170.
- SELKIRK, Elisabeth. On derived domains in sentence phonology. *Phonology Yearbook* 3 (1986): 371–405.
- STJEPANOVIĆ, Sandra. *What do Second Position Cliticization, Scrambling, and Multiple Wh-fronting Have in Common*. Doktorska disertacija, University of Connecticut, Storrs, 1999.
- STJEPANOVIĆ, Sandra. A word order paradox resolved by copy deletion at PF. Pierre Pica (ed.). *Linguistic Variation Yearbook 2003*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, 2004, 139–177.
- STJEPANOVIĆ, Sandra. Free word order and copy theory of movement. Norbert Corver, Jairo Nunes (eds.). *The Copy Theory of Movement*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, 2007, 219–248.
- ZUBIZARRETA, Maria Luisa. *Prosody, Focus, and Word Order*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1998.

Sabina Halupka-Rešetar
 Univerzitet u Novom Sadu
 Filozofski fakultet
 Odsek za anglistiku
 Novi Sad
halupka.resetar@ff.uns.ac.rs

UDC 81'1(049.32)

Claudia Leah. *Sinonimia și elementul slav în sistemul sinonimic al limbii române*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2005, 320 стр.

У књизи *Sinonimia și elementul slav în sistemul sinonimic al limbii române* Клаудије Љах анализира се систем синонима румунског језика из перспективе словенског елемента. Произашла из докторске тезе ове ауторке (*Elementul slav în sistemul sinonimic al limbii române*), књига представља паралелан приступ проблему формирања румунског језика и улоги словенског елемента у његовој еволуцији, нудећи свеобухватан преглед теоријских проблема у синонимији, као и преглед досадашњих словенско-румунских језичких веза.

Поред трију главних поглавља – I *Relația semasiologică de sinonimie* (33–119), II *Elementul slav în limba română* (120–195), III *Elementul slav – component în serii sinonimice* (196–268), књига садржи и уводно и завршно разматрање – *Considerații preliminare* (8–32) и *Considerații finale* (269–274), као и богату библиографију (277–320). Дате су и бројне монографије, студије и чланци, посвећени синонимима и синонимији, али и уопште стилистици и семантици, историјској семантици, историји језика, етимологији и другим лингвистичким питањима. Међутим, она примећује да је, упркос богатству студија из домена синонимије и словенског утицаја на румунски језик, проучавање синонима са становишта словенског порекла једне од компоненти синонимског низа у мањој мери привлачило пажњу истраживача.

У *Уводном разматрању* ауторка даје значење неких основних лингвистичких термина (*sens*, *semnificație*, *sinonimie*, *sinonime*, *sistemul sinonimiei* итд.). Такође наводи услове за синонимију (у ужем и у ширем смислу), категорије синонима и њихова контекстуална и стилистичка ограничења и истичке значај семантичких поља, паронимских низова, антонимских опозиција, синонимских низова итд. При том наглашава једну битну чињеницу: сваки период у еволуцији језика систем је за себе, чије се компоненте организују на вертикалном плану, а функционишу на хоризонталном.

Прво поглавље, *Relația semasiologică de sinonimie*, усредсређено је на појмове синоним и синонимија, а у њему се полази од прегледа историјата проблема у синонимији. Потврде о значају овог проблема Клаудија Љах илуструје примерима из бројних радова о синонимији уопште, а посебно о лексичкој синонимији.

Иако јој је посвећивано много пажње, контроверзни проблеми синонимије, по речима ауторке, још увек нису решени. Један од таквих проблема јесте дефиниција појма *синоним*. Након представљања десетак различитих дефиниција румунских и руских лингвиста, изложена је и дефиниција О. Винцелера (O. Vințeler), коју ауторка сматра најјезгровитијом и коју је прихватила у свом раду: „Синоними су две или више речи које се у одређеном временском периоду и у оквиру једног те истог система неког датог језика реципрочно преклапају у најмање једном од постојећих значења”.

Клаудија Љах даље разматра проблем класификације синонимима, будући да се мишљења лингвиста ни овде не подударају. У наставку расправе изложен је повећи број различитих класификација, а ауторка приhvата Винцелерово мишљење, по којем класификација типова синонимима не може бити извршена без вођења рачуна о неколико фактора: врстама компоненти, односима међу њима, трајању процеса синонимизације итд. Према прихваћеној класификацији, синоними могу бити: лексички, идеографички, с истим кореном, различитих корена, деривациски, граматички (синонимија начина, времена итд.), синтаксички, перманентни, оказионални / метафорички / контекстуални, у контакту / јукстапусе; дистанцирани (у различитим фразама), апсолутни / перфектни, парцијални / релативни / имперфектни. Прави се и разлика између синонимије у језику – *систематична (потенцијална) синонимија*, и синонимије у говору – *околносна (актуелна) синонимија*. Осим синонимије на нивоу језика и говора, помиње се и индивидуална и интердијалекатска (територијална) синонимија.

При дефинисању терминологије у истраживању синонима утврђују се постојећи појмови у лингвистици. Најчешће коришћени термини у румунској лингвистици, као и у већини европских традиција, јесу синонимска *серија / گрупа*. Остали наведени термини су: *тарови / дублете, гнездо / ланац, ред и низ, доминантна реч; германенитни нуклеус, нијанса значења, коефицијент разликовања* (с две подгрупе: *семантички коефицијенти и стапашињи коефицијенти*), *диференцијално обележје*.

Од вишеструких извора синонимије ауторка наводи лексичке позајмљенице (међу којима разликује *директне и индиректне, те одомаћене и неодомаћене*), лингвистички калк (подељен на: лексички – *семантички и структурални*, граматички – *морфолошки и синтаксички*, фразеолошки и лексичко-фразеолошки), деривацију помоћу префиксa и суфикса (помиње се и случај *реgresивне деривације*), тропе или стилске фигуре (које објашњавају многе лексичке синониме) и домаће креације румунског језика (нарочито код фразеолошких синонима).

У разматрању семазиолошких односа у синонимији ауторка ставља акценат и на синонимски микросистем, који је чврсто повезан с полисемијским и, свакако, антонимским микросистемом. Ове повезаности износе се као прилог тврдњи да се микросистем синонима не може изоловано проучавати, будући да је у сталној интерференцији с осталим микросистемима лексичког система.

Излагањем повећег броја синонимских низова из енглеског језика, у којима се јавља и приличан број компоненти романског порекла, Клаудија Љах закључује поглавље констатацијом да, као што је румунски језик, иако романски, постао специфичан прихваталањем словенских речи, тако је и енглески језик, иако германски, унеколико „романизовао“ своју физиономију.

Централна тема другог поглавља, *Elementul slav în limba română*, јесте присуство словенског елемента у румунском језику, елемента који представља отприлике петину основног лексичког фонда. Износи се и запажање да број тих елемената варира, па чак и да се осетно смањује у вокабулару савременог румунског језика, захваљујући изобиљу неологизма и интернационализама.

Како ауторка примећује, скоро сви истраживачи сматрају да постоји више слојева словенских позајмљеница, али не постоји сагласност у погледу њихове хронологизације, која осцилира од V до VII века и од X до XII века. Она претпоставља да су бројне речи словенског порекла (*babă, coasă, izvor, lopată, nevoie*) продрле много пре X века, будући да су присутне и у арумунском са сличним фонетским ликом, тврдећи да је до XII века у основни румунски вокабулар ушао највећи број словенских елемената, очуваних до данас. Уочава се такође да су позајмљенице које су усменим путем ушле у румунски језик у старој епоси словенског утицаја сразмерно распоређене у свим лексичким подручјима, односно да су присутне у већини домена материјалне и духовне културе, што илуструје са око 200 таквих позајмљеница.

Клаудија Љах нас упознаје и са богатим метајезиком румунске славистике, а у којем фигурирају различити називи за породицу словенских језика и за различите живе словенске језике, нарочито за оне с којима су Румуни имали непосредан контакт. За означавање језика Словена алтерирају тер-

мини *slavon* – *slavic* – *slav*. Први термин је, половином XIX века, био и једини термин у значењу ‘словенски’, који потом бива замењен другим термином, док термин *slavon* наставља да живи означавајући одређени словенски језик – књижевни језик развијен из старословенског. Термин *slavic* убрзо уступа место данашњем облику *slav*. За старословенски језик (данас *limba slavă veche*) постојало је више термина: *limba paleoslavică*, *limba paleoslavă*, *paleoslavă veche*, *veche slavă bisericescă*, *veche bulgară* и др., а различито се именовао и црквенословенски језик: *limbă sârbească*, *sârbie*, *sârbie cea veche*, *limbă slovenească*, *slovenește*, *slavonește*, *slavonă* и сл.

У погледу интензитета словенског утицаја у студији се подржава теза да је тај утицај, ипак, само модификовао лексичку физиономију румунског језика, не мењајући његову, већ успостављену, латинску суштину, и сматра се да се румунски језик, изолован на истоку Европе, оправдано назива „каменом темељцем целе романске лингвистике” као и „острвом латинитета у словенском мору”, будући да је боље сачувао латинску специфичност него било који други романски језик.

Озбиљно приступивши свом истраживању, Клаудија Љах сматра незабилазним утврђивање етимолошке структуре румунског вокабулара, чиме аргументује свој претходно изнесени став. Она наглашава важност различавања великог броја речи у речнику или броја различитих речи у једном тексту од њихове употребе, односно од њихове фреквентности у комуникацији, те закључује да значај етимолошких слојева треба мерити према комуникационој употреби неке речи наслеђене из латинског наспрам немогућности такве употребе позајмљенице. Функционисање позајмљеница доказује не само велику моћ асимилације, која карактерише румунски језик, већ и суштинску позицију елемената наслеђених из латинског: граматичке структуре и великог дела основног вокабулара.

Велики број словенских речи ушао је у основни лексички фонд румунског језика, и то у разноврсне семантичке сфере, као што су, на пример, храна, пољопривреда, делови тела, разни предмети, фауна итд., што се богато илуструје. Осим именица, наводе се и придеви, глаголи, прилози и узвици словенског порекла.

Поред позајмљеница, ауторка се осврће и на лингвистичке калкове, те на приметно велики број афиксса, више или мање продуктивних, који су се развили под словенским утицајем. Најчешћи словенски префикс су *ne-*, *ro-*, *pro-*, *răs-* и *prea-*, док су *-eală* (за образовање апстрактних појмова), *-că* (моциони суфикс), *-iță* (за женски род и деминутив женског рода) до данас продуктивни словенски суфикси у румунском. Ауторка истиче важност различавања наслеђених и позајмљених речи од оних изведених на румунском језичком простору и тврди да се словенски утицај не манифестије у румунским дериватима па се они не могу сматрати речима словенског порекла.

Са етимолошког становишта, истраживачки проблем јесте и разграничење старословенског и општесловенског елемента од старог јужнословенског, првенствено бугарског и српско-хрватског. Овај проблем Клаудија Љах решава увођењем општег критеријума по којем се за старе јужнословенске елементе румунског језика позива, у првом реду, на кореспондент из старо-

словенског (нпр. *veac* < стсл. *věkъ*; *drag* < стсл. *dragъ*). Ако пак сличан кореспондент није забележен у старословенском, прибегава се бугарском, а ако се ни овде не јавља, онда се тражи помоћ у српско-хрватском језику. Овде би, додатно, требало имати у виду да је фонд старословенских споменика ограничен, те да они свакако не представљају укупни старословенски лексички фонд. Ауторка подсећа и на потешкоће које се јављају када је реч о двострукој етимологији или сличности између два различита језика, што је нарочит случај с позајмљеницама које долазе из бугарског и српско-хрватског језика.

За прецизно утврђивање етимологије речи предлаже се груписање словенских позајмљеница према географском, семантичком и фонетском критеријуму. Најчешће је неопходно истовремено укључити сва три критеријума. Посматрајући речник румунског језика ауторка примећује да се не прави јасна граница ни између категорије речи старословенског и општесловенског, нити између речи народног и књижевног порекла. У речницима су речи из ових категорија најчешће одређене као „старословенске”.

У погледу семантичке еволуције словенских позајмљеница у румунском језику, наглашава се да су оне модификовале своје значење ширењем, сужавањем, удаљавањем. С тим у вези, предлаже се правац семазиолошког проучавања словенског елемента у румунском језику који треба да подразумева: а) компаративно истраживање значења општесловенског, а нарочито јужнословенског фонда, б) проучавање семантичке еволуције бројних словенских позајмљеница на основу коришћења богатог илустративног материјала из румунских старих текстова.

На крају овог поглавља ауторка закључује да се у проучавању семантичке стране словенских позајмљеница у румунском језику мора имати у виду словенско-румунска синонимија, асоцијативне везе у оквиру истог семантичког поља, одражавање народног живота и материјалне и духовне културе у семантици речи.

У трећем поглављу, *Elementul slav – component în serii sinonimice*, ауторка посматра неколико синонимских низова у којима се срећу и компоненте словенског порекла. У низу *miros – putoare – mireasmă – duhoare – iz – miasmă – mirodenie – condiment – parfum – aromă – aromat – balsam* сав семантички набој долази од словенске речи *miros*, а цео низ показује развој синонимског односа међу речима различитог порекла и сву сложеност значења сваке од наведених речи. На крају су семантичке везе између речи представљене и графички.

На примеру синонимског низа *nevastă – soție – tuiere – cusoană – dată* илуструје се употреба компонената синонимских низова у зависности од следећих фактора: *однос између саговорника, социјални положај и стваросна доб саговорника; конкретна говорна ситуација*. Тако у једним синтагмама постоји стилистичко неслагање, а у другима је израз стилистички неутралан или добија пејоративно значење.

Често се компоненте различитог порекла које припадају једном низу разликују према *семантичким нијансама, употребним нијансама, територијалној рас прострањености и стапену експресивности*. Сваки од ова че-

тири случаја илустрован је једним синонимским низом. Синонимски изрази се у неким контекстима могу смењивати реципрочно, без суштинских модификација на семантичком плану, док се у другим контекстима налазе у односу комплементарне дистрибуције.

Оно што је ауторка истакла, тумачећи постојеће односе у више синонимских низова, а то су одређеност, афективност, ограниченост или апстрактност значења, представљено је у анализи низа *cuvânt – vorbă*. Компоненте овог низа имају исто основно значење и исту функцију у говору, али је и свака од тих компонената специјализована и користи се у различитим синтагмама, нпр. *purtător de cuvânt, joc de cuvinte*, односно *nici vorbă, a lasă vorbă*. Овакво постојање коефицијента разликовања резултат је употребе компонената низа *vorbă – cuvânt* у богатој скали конструкција. Други случај је онај у коме су обе компоненте делови великог броја синтагми истог значења, нпр. *a schimba câteva cuvinte / două vorbe, în câteva cuvinte / vorbe*.

Занимљиво је запажање сфере које могу бити извор интегрисању у језик и узајамном продирању или повезивању у исто семантичко поље речи различитог порекла. То су, рецимо, антонимски парови типа *pace* (лат.) – *război* (слов.), *gras* (лат.) – *slab* (слов.), *sănătate* и *sănătos* (лат.) – *boală* и *bolnav* (слов.), *prieten* (слов.) – *dușman* (тур.), мотиони парови типа *găină* (лат.) – *cocoș* (слов.), *capră* (лат.) – *țar* (дачки) и други парови или низови корелативних израза различите врсте: *a scrie* (лат.) – *a citi, cătun* (дачки) – *sat* (лат.) – *târg* (слов.) – *oraș* (мађ.) – *municipiu* (неолог. лат.).

Мноштво синонимских низова с компонентама најразличитијег порекла изискивало је и њихову класификацију, извршену на основу двају критеријума – етимолошког и морфолошког. Од Г. Михаиле (G. Mihăilă) преузета је класификација речи словенског порекла у синонимском низу с компонентама другог порекла: 1. латинско–трачко–словенски синоними; 2. словенски синоними; 3. словенско–грчки/турски/мађарски синоними; 4. словенско–латинско–романски синоними. Друга представљена класификација базирана је на критеријуму припадности различитим доменима. У зависности од улога у доменима на које се односе, Клаудија Љах наводи већи број категорија материјалне и духовне културе – фауну, бића, предмете и оруђа, одећу и храну, флору и многе друге, илуструјући их синонимских низовима са словенском компонентом.

У класификацији синонимских низова према пореклу компоненти ауторка ставља на посебно место тзв. синонимске дублете, а међу таквим дублетима истиче оне лексичке, код којих је један израз словенског порекла или је у румунски ушао посредством словенског, нпр. *bour* (< лат. *bubalus*) / *bivol* (< слов. *bivoł* < *buvalus*, клас. лат. *bubalus*), *cruce* (< лат. *crux*) / *crâjă* (< слов. *kryž* < *crux*) / *cross* (< енгл. *cross* ‘крст’).

Други критеријум класификације синонима јесте морфолошки, према којем већину словенских израза чине именице, придеви, глаголи, а далеко мање и друге врсте речи. Место словенског елемента у румунским синонимским низовима ауторка утврђује према латинским и другим компонентама. Чест је случај да се латинска реч из низа ређе употребљава од словенске.

Као могућу класификацију синонима, ауторка даље разматра распоред синонима по функционалним стиловима, дајући опширан теоријски преглед

проучавања стилистике румунског језика. Полазећи од тврђење да су административни термини лако заменљиви, она указује на то да речи које на први поглед могу бити синоними јесу, заправо, термини различитог садржаја чија је коегзистенција могућа само у прелазним периодима. Као такви ‘синоними’, и то само у свакодневном говору, функционишу и словенске компоненте: *sfat popular* (слов.) поред *primărie* (лат.), *prefect* (лат.) поред *ispravnic* (слов.). Велика могућност употребе синонимних израза различитог порекла у публицистичком стилу илустрована је низовима с руским облицима продрлим у румунски језик: *cursant* (рус.) и *cursist* (фран.), *exponat* (рус.) и *obiect expus* (лат.).

Богатство избора лексичких средстава у књижевном стилу презентује се примерима из религиозних текстова које карактерише употреба словенско-грчких термина, неадаптирањи или непреводивих израза. Једни су застарели, или су ретки, и улазе у пасивни фонд језика, нпр. *blagoslovenie*, *oblu*, *zapis*, а други у синонимске низове, и то низове просте синонимије, с два лексичка елемента *peveť* (слов.) – *cântareť* (лат.) и низове сложене синонимије, са три и више речи, нпр. *finit* (лат.) – *coneť* (слов.) – *otpust* (слов.) – *sfărșit* (слов.). У основном лексичком фонду задржало се неколико речи словенског порекла из религиозне терминологије (*popă, slavă* итд.), а неке су биле извор калка с примљеним префиксом (*prealuminat* према *prešvětlů*).

У вези са семантичким односима у синонимским низовима ауторка још износи да се број компоненти синонимских низова не може одржати бесконачно, наводећи занимљиве примере словенских лексема и њихових значења у румунском језику. Тако нпр. постоје случајеви у којима неки изрази у потпуности нестају, сводећи низ на један или два члана, као у примерима *lege* (лат.) – *pravilă* (слов.), *rod* (слов.) – *plod* (слов.), *plângere* (лат.) – *jeli* (слов.), *sfat* (слов.) – *sobor* (слов.) – *gloată* (слов.). У другим низовима јављају се изрази који су чести синоними у текстовима из XVI века, а који су данас семантички издиференцирани у тој мери да више нису синоними, тј. сачувани су у основном вокабулару с другим значењем, нпр. *ciudă* (слов.) – *minune* (лат.), *jale* (слов.) – *pofta* (слов.), *lege* (лат.) – *obicei* (слов.), *nărav* (слов.) – *obicei* (слов.).

Сматрајући да се ово истраживање проблема синонимије и њених словенских компоненти не може заокружити без посматрања из статистичке перспективе, ауторка је подвргла анализи 981 синонимски низ, експертиран из једног етимолошког речника. Један од важнијих резултата проведене анализе јесте да се у наведеном броју синонимских низова нашло 3.368 речи, од којих је 312 речи словенског порекла.

У *Заврином разматрању* дати су основни правци проучавања и резимиријани резултати анализа изнесених у претходним поглављима. Истакнута је и намера да се проучавани и представљени материјал што боље илуструје и нагласи непорецива улога словенског елемента у румунском језику уопште, а посебно у систему синонима румунског језика. Очигледно је ауторка и успела у тој намери.

Систематичним приступом свим релевантним факторима у проучавању синонимије и словенског елемента у синонимском систему румунског јези-

ка, а нарочито комбинацијом синхронијских са дијахронијским истраживањима, књига Клаудије Љах даје значајан допринос лингвистичкој науци и заслужује да с њом буде упозната српска научна јавност.

Зоран Симић

Институт за српски језик САНУ
Одсек за дијалектолошка истраживања
Београд
zosim04@yahoo.com

UDC 811.163.41'28(049.32)

Момчило Поповић, Драгољуб Петровић. *О говору Сићија: Грађа*.
Српски дијалектолошки зборник LVI. Београд: Српска академија наука
и уметности – Институт за српски језик САНУ, 2009, стр. 275.

Књига *О говору Сићија: Грађа* резултат је вишегодишњих интересовања Момчила Поповића и Драгољуба Петровића за спичански говор, његову лексику и ономастику. Намера аутора је да се стручној јавности ставе на увид основне дијалекатске особености говора Сићија, укаже на његове најважније структуралне проблеме и могуће даље путеве развоја.

Књига је подељена на следеће целине: *Предговор* (стр. 5–10), *Увод* (стр. 11–17), *Белешике о говору Сићија* (стр. 18–44), *Из ономасијике* (стр. 45–90), *Из лексике* (стр. 91–165), „*Милица*”: *Текситови* (стр. 166–264), *Јован Пламенац: Људски ћојићис* Момчила Поповића (стр. 265–269), *резиме* на француском језику (стр. 270–274), *Картица Сићија* (стр. 275). Поменутим целинама претходи *Садржај* књиге.

Прегледно дат *Предговор* (написао га је Драгољуб Петровић) најпре доноси низ информација о околностима под којима је рукопис настајао, као и појединачне напомене о сваком сегменту књиге и проблемима који се у њој постављају. Уводни текст написао је Момчило Поповић и у њему су садржане основне историјске и географске чињенице у вези с облашћу.

У оквиру поглавља *Белешике о говору Сићија* које је написао Драгољуб Петровић наведена су сва битнија прозодијска, гласовна и морфолошка обележја спичанског говора, а указано је и на најизразитије синтаксичке и лексичке појединости. Приказани резултати добијени су на основу сопствених записа проф. Петровића, резултата Р. Алексића и тонских снимака М. Поповића. Спичански прозодијски систем је двоакценатски (дуг или кратак), при чему се акценат (уз нека ограничења) може наћи на сваком слогу у речи, а неакцентовани слогови исто тако могу бити дуги или кратки. У акценатском систему Сићија запажено је неколико важнијих детаља (стр. 18–21). Прво, кратки акценат померен је са крајњег отвореног слога (стр. 19: *жёна*, *љејоћа*), а спорадично се чува у енклитичкој позицији (стр. 19: *оженё-га*); из крајњег затвореног слога акценат се не помера на претходну краткоћу (стр. 19: *йоћоќ*). Назначен је и хронолошки карактер појаве повлачења кратког акцента с отвореног крајњег слога на претходни дуги слог (стр. 20–21: *зви-*